

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 3, 2016

[Назад](#)

[Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 336.1:351

*М. В. Мачугіна,
студентка II курсу магістратури, спеціальності «Фінанси і кредит»
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ*

АНАЛІЗ ВАЛЮТНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*М. Machuhina,
student 2nd year of study Finance and Credit Master programme,
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

ANALYSIS OF THE CURRENCY SECURITY AS A PART OF THE FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE

Стаття присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів забезпечення валютної безпеки як складової фінансової безпеки України. Проаналізовано основні макроекономічні показники України. Досліджено, що на сьогоднішній день валютна безпека України знаходиться під впливом великої кількості як внутрішніх, так і зовнішніх загроз; її стан має значний негативний вплив на загальний рівень фінансової безпеки України. У результатах вивчення даної проблеми розкрито, що все менше вітчизняних дослідників звертають увагу на проблему дослідження саме валютної її складової, приділяючи більшу увагу таким складовим як боргова, бюджетна безпеки та безпека грошово-кредитного сектору. Проаналізовано сучасний стан валютної безпеки України в умовах необхідності більш глибокого її вивчення з метою вирішення існуючих проблем, пов'язаних з її забезпеченням.

The article investigates theoretical and practical aspects of providing the currency security as a part of the financial security of Ukraine. There were analyzed the main macroeconomic indexes of Ukraine. In particular it was investigated that nowadays currency security of Ukraine exists under the influence of plenty both external and internal threats. Its current state has significant negative impact on the general state of the financial security of Ukraine. Nevertheless, it was also discovered that there are not enough national scientists who focus on the problem of investigation in particular currency security, attending more for such a parts of financial security as budgetary, monetary and debt security. In the wake of the above, an attempt was made to show current state of the currency security of Ukraine in terms of urgent need of its deeper investigation; it has to be done for the purpose of existing problems solution which are linked to its realization.

Ключові слова: фінансова безпека, структура фінансової безпеки, валютна безпека, валютний ринок, валютний курс, стабільність національної валюти, фінансова система.

Key words: financial security, financial security structure, currency security, currency market, exchange rate, national currency stability, financial system.

Постановка проблеми. В умовах посилення фінансової глобалізації та одночасного послаблення державного контролю за розвитком грошово-кредитних відносин, лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків та зростання впливу валютної сфери на економічні процеси особливу роль в економіці займає система фінансової безпеки держави, складовою якої є валютна безпека. Проблеми у сфері забезпечення валютної безпеки не дозволяють створити умови для економічного зростання, мають негативний вплив на фінансову, податкову, страхову сфери та бюджетний процес країни. Тому, в сучасних умовах постає питання оцінки та забезпечення належного рівня фінансової безпеки держави, зокрема, її валютної складової.

Метою статті є дослідження теоретичних та практичних аспектів валютної безпеки, визначення основних її загроз як системного елементу фінансової безпеки України.

Постановка завдання. Проаналізувати основні індикатори валютної безпеки, оцінити її вплив на фінансову безпеку, дослідити основні проблеми її функціонування та розробити можливі шляхи їх вирішення в Україні.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. У розробку питань аналізу фінансової, а також валютної безпеки держави вагомий внесок зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як В. Базилевич, О. Барановський, З. Варналій, О. Василик, В. Гейць, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, Т. Ковальчук, І. Лютий, С. Науменкова, О. Рожко, В. Сенчагов, А. Чухно та ін., але більшість робіт цих вчених присвячено загальним питанням фінансової безпеки України, а це значить – недостатній рівень дослідження її валютної складової. Тому дане питання є досить актуальним для його дослідження.

Виклад основного матеріалу. З розвитком процесів фінансової глобалізації, монетарних відносин, інтеграції України у світову фінансову систему, а також в умовах дестабілізації її валютного ринку постає проблема збільшення рівня негативних чинників та загроз, що впливають на стан економіки України, важливу роль у якій відіграє фінансова безпека. Валютна безпека, що є складовою фінансової, відіграє одну з провідних ролей забезпечення функціонування грошово-кредитного ринку на високому рівні. Тому перешкоди, які виникають в умовах реалізації валютної безпеки мають вплив загрозливого характеру на ланки державних та приватних фінансів, з якими вона існує у взаємозв'язку, наприклад, формування та використання державного бюджету, управління інвестиціями, діяльність сфери фінансових посередників тощо. Тому актуальним є дослідження валютної складової фінансової безпеки України.

В сучасній економічній літературі існує велика кількість підходів до визначення сутності фінансової безпеки. На нашу думку, найбільш змістовними є

наступні дефініції:

1) Відповідно до Наказу Міністерства економіки України "Про методику розрахунку рівня економічної безпеки України" від 02.03.2007 р., фінансова безпека – це такий рівень бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [9].

2) Барановський О.І. в своїй праці «Фінансова безпека в Україні» (методологія оцінки та механізми забезпечення), дав наступне визначення фінансовій безпеці: «...важлива складова частина економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери України, яка відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових і золото-валютних резервів; ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; стан фінансових потоків в економіці, що характеризується збалансованістю і наявністю апробованих механізмів регулювання і саморегулювання...» [1].

3) На думку професора Варналія З.С.: «Фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ, регіонів, галузей, секторів економіки, держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання зобов'язань» [2].

Узагальнюючи сутність досліджуваної категорії з вищенаведених визначень ми дійшли висновку, що фінансову безпеку розглядають, як захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; як певний рівень незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; як здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стає економічне зростання.

Фінансова безпека є складною багаторівневою системою, яку утворюють ряд підсистем, кожна з яких має власну структуру і характер розвитку. Проте у науковій літературі не існує єдиного підходу до визначення складових фінансової безпеки.

Так, згідно «Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України», затверджених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, «фінансова безпека – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни» [10].

В той же час фінансова безпека є багатогранною системою, що включає в себе сукупність певних складових (рис. 1).

Рис. 1. Складові фінансової безпеки держави

Джерело: складено автором на основі [10]

Валютна безпека є складним явищем за своєю структурою, оскільки включає в себе систему показників і критеріїв, які покликані дати оцінку стану валютного ринку, рівень захищеності його суб'єктів у всіх ланках фінансової системи держави, здійснюваних валютних операцій та наявних на належному рівні золотовалютних запасів тощо. Більшість авторів трактують «валютну безпеку» як ступінь забезпеченості держави валютними коштами, достатніми для дотримання позитивного сальдо платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань, накопичення необхідного обсягу міжнародних резервів, підтримання стабільності національної грошової одиниці [1].

Валютна безпека, відповідно «Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» – це стан курсоутворення, який характеризується високою довірою суспільства до національної грошової одиниці, її стійкістю, створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняної економіки, залучення в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках [10].

Стан валютного сектору можуть визначати відповідні індикатори (рис. 2).

Рис. 2. Індикатори валютної безпеки

Джерело: складено автором на основі [3, с. 57-60]

Здійснити оцінку валютної безпеки України можливо за рахунок використання кількісних і якісних показників, а саме:

- 1) Індекс зміни офіційного курсу національної грошової одиниці до долара США.
- 2) Різниця між форвардним і офіційним курсом гривні.
- 3) Валові міжнародні резерви України.
- 4) сальдо платіжного балансу.
- 5) Частка кредитів в іноземній валюті в загальному обсязі наданих кредитів.
- 6) Обсяги валютних інтервенцій.
- 7) Сальдо купівлі-продажу населенням іноземної валюти.

- 8) Рівень доларизації грошової маси.
 9) Ступінь довіри до національної валюти.
 10) Показники зовнішньої заборгованості тощо [10,12].
 Однак, на нашу думку, слід виокремити наступні три показники:
 – темп зміни офіційного курсу гривні відносно долара США;
 – рівень доларизації;
 – валові міжнародні резерви України.

Таблиця 1.
Індикатори та їх порогові значення для стану валютної безпеки України за 2010-2015 рр.

Індикатор	Порогове значення	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Темп зміни офіційного курсу гривні відносно долара США до показників попередніх періодів, %	Не більше 6%	1,82	0,40	0,29	0,03	32,76	2,4
Рівень доларизації, %	Не більше 25%	42,56	42,97	44,03	39,0	36,4	44,7
Валові міжнародні резерви України, місяці імпорту	Не менше 3 місяців	5,67	3,85	2,81	2,7	2,5	2,8

Джерело: складено автором на основі [6, 10, 12].

Як видно з таблиці 1, підтримка валютного курсу протягом 2010-2013 років трималась на відносно стабільному рівні, що забезпечувалося заходами валютного та монетарного регулювання Національного банку України, наприклад, скорочення власної участі у валютних торгах на міжбанківському ринку.

Але в умовах загострення ситуації на сході України та ускладнення політичного становища у 2014 році відбулась швидка девальвація гривні, яка також була пов'язана із:

- від'ємним сальдо зовнішньоторговельного балансу;
- зменшенням припливу іноземних інвестицій та згоранням інвестиційної діяльності значного числа іноземних компаній;
- значними витратами на обслуговування боргу;
- ажіотажним попитом населення на вільноконвертовану валюту, спричинений зростанням політичної напруги;
- зміною влад;
- введення вільного плаваючого курсу.

В системі показників валютної безпеки держави варто виокремити валютний курс, оскільки він відіграє провідну роль в системі фінансової стабільності в кожній країні. Так, зміна валютного курсу була найбільш відчутною для України у 2014-2015рр., тому що стосувалась всіх рівнів держави – макrorівня, мікрорівня та рівня домогосподарств.

На ринковий валютний курс держави впливають дві основні групи чинників – фундаментальні та спекулятивні [7].

Чинники фундаментального впливу на валютному ринку – це сукупність процесів та операцій в економічній системі країни, що регулюються та здійснюються органами державної влади, тобто, це такі чинники, що реалізуються виключно на макrorівні. До них належать:

- Міжнародні валютні резерви держави;
- Платіжний баланс держави;
- Державний борг держави;
- Грошова маса в обороті держави;
- Рівень інфляції;
- Валютна політика, здійснювана органами державної влади.

До другої групи відносяться спекулятивні чинники, до яких, зокрема, можна віднести неконтрольовану поведінку з боку учасників валютного ринку, виникнення спекулятивних бульбашок та валютні спекуляції [5].

Неконтрольована поведінка з боку учасників валютного ринку найбільшого свого розвитку набула у 2014 році, що в основному було спричинено зміною валютного законодавства. Так, правлінням Національного банку України було ухвалено Постанову НБУ №863 «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках» від 04.12.2014р.. Цією Постановою було внесено зміни, які переважно стосувались обмежень на зняття готівки із банківських рахунків та банківських карток як для фізичних, так і юридичних осіб; на продаж іноземної валюти; на відправлення грошових переказів фізичним особам в іноземній валюті за кордон; на виплату переказів в іноземній валюті із-за кордону [8].

Метою введення в дію цієї Постанови були мінімізація відтоку ресурсів з банківської системи України та уповільнення девальвації гривні, оскільки з моменту переходу до плаваючого валютного курсу за період 2014-2015рр. гривня знецінилася у відношенні до долара за офіційним курсом НБУ майже в 4 рази, досягнувши новий історичний мінімум – 30,01 грн./дол. [13].

Наведені вище зміни призвели до масового зняття депозитів: за підсумками 2014 року загальний обсяг депозитів в українських банках знизився на 13,7%, в національній валюті – до 364,5 млрд. грн., і на 37,2% в іноземній валюті – до 19,4 млрд. дол.; в січні-лютому 2015 року – ще на еквівалентних 17,2 млрд. грн.. Отже, зняття депозитів у 2014-2015рр. можна вважати процесом найбільшого впливу на валютний ринок України. Водночас ситуація на валютному ринку перестала бути керованою Національним банком України, було введено вільно плаваючий валютний курс. При правильному монетарному регулюванні валютний курс мав перейти із жорсткої форми валютної стабільності (фіксованого курсу) до м'якшої її форми у вигляді плаваючого курсу, тобто сталих коливань (до 5–10%) навколо рівноважного рівня [7].

В умовах введених «шокових» змін відбувся різкий спад довіри юридичних та фізичних осіб до регуляторів валютного ринку, тому з метою оптимізації стану валютного ринку України та, априорі, підвищення рівня валютної безпеки України, доцільним є стимулювання мотивації учасників валютного ринку в умовах залучення валютних ресурсів, що знаходяться у їх володінні на внутрішній ринок. Також, для підвищення рівня валютної безпеки України необхідно стабілізувати її індикатори, зокрема знизити девальваційні очікування.

Починаючи з першої половини 2014 року фінансова система України зазнала особливого погіршення, що своїм наслідком мала зниження значення загального показника рівня фінансової безпеки. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі цей показник зменшився на 8% за II квартали 2014 року до 42% від оптимального значення у порівнянні з аналогічним показником 2013 року, що являє собою максимальне зменшення, починаючи з 2008 року, коли значення загального показника фінансової безпеки було на рівні 49%, або на 15% нижче, ніж у 2007 році [11].

Такі зміни були спричинені системним погіршенням всіх складових фінансової безпеки, починаючи з 2013 року. У загрозовому стані знаходяться: банківська безпека (42% від оптимального значення), валютна безпека (49%), грошово-кредитна безпека (45%), безпека небанківського фінансового ринку (51%). Окремо слід виділити значення показника боргової безпеки, що знаходиться на рівні 22% і є в небезпечному для фінансової системи України стані. Негативна динаміка спостерігається відносно всіх складових фінансової безпеки, окрім безпеки небанківського фінансового ринку (таблиця 2).

Таблиця 2.
Рівень фінансової безпеки України за складовими, %

Складові рівня фінансової безпеки	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	I пів. 2013	I пів. 2014	Зміна (2013–2014)

										рр.)
Валютна	64	34	52	55	52	52	72	71	49	-22
Боргова	71	45	32	39	36	35	29	31	22	-9
Бюджетна	89	79	47	53	63	53	56	55	46	-9
Банківська	61	55	40	40	45	47	51	47	42	-5
Грошово-кредитна	48	32	46	48	49	44	40	45	45	0
Безпека небанківського фінансового сектору	47	39	48	42	34	46	51	50	51	1
Агрегований показник фінансової безпеки	65	49	44	47	48	46	50	50	42	-8

Джерело: складено автором на основі [11]

Відповідно до даних таблиці 2 можна зробити висновок, що найбільша зміна у 2013-2014рр. відбулась за значенням показника валютної безпеки, а саме зменшення на 22%. Рівень боргової безпеки зменшився на 9%, рівень бюджетної безпеки – на 9%, а рівень банківської безпеки – на 5%. Дана тенденція зменшення опосередковано знаходиться під впливом зростання значення показника небанківського фінансового ринку – на 1%. Отже, за даними таблиці 2 можна побачити, що з 2008 року значення агрегованого показника рівня фінансової безпеки України знаходиться в незадовільному стані.

За період 2013-2015 рр. у фінансовій системі України спостерігаються високі темпи девальвації гривні в умовах функціонування системи негативних чинників таких як підтримка курсу національної валюти на заниженому рівні, від’ємне сальдо платіжного балансу, падіння рівня міжнародних валютних резервів Національного банку України тощо. У поєднанні із чинниками спекулятивного та соціального характеру все це призвело до скорочення значення показника рівня валютної безпеки України у 2014 році на 22% до 49% від прийнятого значення, у порівнянні із аналогічним показником 2013 року. Таке значення є найнижчим, починаючи з 2008 року.

Фінансова безпека як явище загальнодержавного значення проявляє себе як рівень фінансової незалежності держави та здатність її фінансової системи протистояти зовнішнім шокам і загрозам. Рівень фінансової безпеки України є одним із провідних критеріїв ступеня довіри інвесторів та рівня ризику при інвестуванні в економіку.

Оцінивши основні показники валютного ринку можна зробити висновок, що валютна безпека України існує в умовах наступних загроз:

- підвищеного ризику доларизації економіки;
- «слабкої» національної валюти;
- зниження рівня довіри населення до керуючих органів валютного ринку;
- недостатній рівень міжнародних резервів України та неефективне управління ними;
- існування обмежень на конвертованість валюти тощо.

На сучасному етапі розвитку економіки існує велика кількість загроз функціонування фінансової системи України, що призводить до значних негативних коливань макроекономічних показників. До таких загроз можна віднести:

- несовчасне та неповне виконання боргових зобов’язань, що призвело до нагальної необхідності реструктуризації державного та гарантованого державою боргу (Угода Уряду України із кредиторами, що була підписана 27 серпня 2015 року та передбачала: списання 20% основного боргу України; підвищення середньозваженої купонної ставки до 7,75%; відтермінування погашення євроблігацій на 4 роки.);
- збільшення дефіциту державного бюджету України (станом на 2015 рік дефіцит державного бюджету склав 4,1% від ВВП, що на 0,4% більше ніж аналогічний показник 2014 року);
- зменшення розміру офіційних міжнародних резервів України (станом на січень 2016 року цей показник складає 13,441 млрд. дол. США, що у порівнянні з аналогічним показником 2013 року на 47,6% нижче);
- нестабільний стан ситуації банківської системи України в умовах наявності великої кількості прострочених кредитів та зростання кількості збанкрутілих банків;
- зростання рівня тіньової економіки (станом на 2015 рік за офіційними даними складає 42%, що на 2% вище за аналогічний показник у 2014 році) та ін. [3, 6, 12].

Висновки. Отже, на нашу думку, з метою забезпечення валютної безпеки України необхідно: створити як на тактичному, так і стратегічному рівні фундаментальні засади валютної політики, яка буде спрямована на врівноваження цінової політики держави і стабілізації валютного курсу; розробити досконаліший механізм прогнозування змін обмінного курсу національної валюти; оптимізувати обсяги міжнародних резервів; намагатися створити програму поступового зниження рівня доларизації національної економіки; гармонізувати взаємозв’язок між попитом та пропозицією як на іноземну, так і національну валюти.

Література.

1. Барановський О.І. Фінансова безпека [Текст] : монографія / О. І. Барановський ; Національна академія наук України, Ін-т економічного прогнозування. / – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Варналій З.С. Економічна безпека : Навч. посіб. / за ред. З.С. Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647 с.
3. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К. : Знання України, 2011. – 215 с.
4. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К.: Київ.нац.торг.-екон. ун-т., 2001. – 309 с.
5. Ковальчук К.Ф. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції [текст] : навч. посіб. / К. Ф. Ковальчук, Д. С. Козенков, Ю. Г. Момот. / – К. : "Центр учбової літератури", 2013. – 150 с.
6. Макроекономічний та монетарний огляд. Департамент монетарної політики та економічного аналізу Національного банку України. Грудень 2015. [Електронний ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=17612907&cat_id=26799937
7. Одосій О.В. Девальвація гривні – результат некомпетентності влади чи об’єктивна реальність? / О.В. Одосій// [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://commons.com.ua/devalvatsiya-grivni/>
8. Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках: Постанова Національного банку України від 04.12.2015 р. №863 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіційний портал [сайт] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-15>
9. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. №60 [Електронний ресурс] // http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME07222.html
10. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277 [Електронний ресурс] // Портал ЛІГА:ЗАКОН: [сайт] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME131588.html
11. Стан економічної безпеки України у І півріччі 2014 року: Аналітичний звіт Департаменту макроекономічного прогнозування Відділу економічної безпеки та детінізації економіки Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – 2015. – 31 с.
12. Статистичні матеріали Національного банку України. Грошово-кредитна та фінансова статистика, архів 2008-2015 рр.[Електронний ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897
13. Унковська Т. Як урятувати національну валюту. / Т. Унковська// [Електронний ресурс] Дзеркало тижня. Україна., №6: [сайт] – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/macrolevel/yak-uryatuvati-nacionalnu-valyutu_.html

References.

1. Baranovs'kyj O.I. (1999) *Finansova bezpeka* [Financial security], Feniks, Kyiv, Ukraine.
2. Varnalij Z.S. (2009) *Ekonomichna bezpeka* [Economic security], Znannia, Kyiv, Ukraine.
3. Varnalij Z.S., Burkal'tseva D.D. and Saienko O.S. (2011), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: problemy ta priorytety* [Economic security of Ukraine: problems and priorities], Znannia, Kyiv, Ukraine.
4. Yermoshenko M.M. (2001), *Finansova bezpeka derzhavy: natsional'ni interesy, real'ni zahrozy, stratehiia zabezpechennia* [Financial security of country: national interests, real threats, ensuring strategy], KNTEU, Kyiv, Ukraine.
5. Koval'chuk K.F., Kozenkov D.Ye. and Momot Yu.H. (2013), *Mizhnarodni kredytno-rozrakhunkovi ta valiutni operatsii* [International credit-settlement and currency operations], Tsentr uchbovnoi literatury, Kyiv, Ukraine.
6. Monetary Policy Department of Economic Analysis at the National Bank of Ukraine (2015), *Macroeconomic and Monetary review*. Available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=17612907&cat_id=26799937 (Accessed December, 2015).
7. Odosij O.V., (2015), "The devaluation of the hryvnia – the result of the incompetence of the authorities or objective reality?", *Commons*, [Online], Available at: <http://commons.com.ua/devalvatsiya-grivni/> (Accessed 2 April, 2015).
8. National Bank of Ukraine (2015). Decree "On settlement of the situation in the monetary and currency markets", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-15>. (Accessed 4 December, 2014).
9. Ministry of Economy of Ukraine, (2007). The Order "On approval of the methodology for determining the level of economic security of Ukraine", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME07222.html. (Accessed 2 March, 2007).
10. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, (2013). The Order "On approval of Methodical recommendations on calculation of economic security of Ukraine", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME131588.html. (Accessed 29 October 2013).
11. Department of Macroeconomic Forecasting Division of Economic Security and Shadow Economy of Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, (2015). Analytic report "State of economic security of Ukraine in the first half of 2014", Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
12. National Bank of Ukraine, (2015). "Monetary and financial statistics: archives of years 2008-2015", available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897. (Accessed 1 December, 2015)
13. Nokovs'ka T., (2015), "How to rescue the national currency". *Dzerkalo tyzhnia. Ukraina*, vol. 6, available at: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/yak-uryatuvati-nacionalnu-valyutu-.html>. (Accessed 13 March, 2015).

Стаття надійшла до редакції 17.03.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"